

## OPINIE

# Discriminatie laat zich niet bestrijden

Discriminerend gedrag is, bewust en onbewust, veelvuldig aanwezig in de samenleving. Om er grip op te krijgen, is het nodig om de onderliggende mechanismes te begrijpen.



'De immigratieproblematiek is een lastig gespreksonderwerp omdat je zorgen hierover uitspreken veelal leidt tot beschuldigingen van discriminatie.'

FOTO: CORNÉ SPARIDAENS

MARIA QUIST

**O**ok in 2024 meningen te over voor de overdominerende 'verrechtsing' van Nederland. Het verdoezen van het overduidelijke eigen-volk-eerst sentiment (zie Nationaal Kiezersonderzoek) leidt echter tot niets, noch de verkettering daarvan, noch alle maatregelen ter bestrijding van het discriminerend gedrag dat er uit voortkomt.

Het enige wat helpt om menselijk (wan)gedrag te begrijpen en er grip op te krijgen, is een heroverweging van het huidige mensbeeld en de invloed van onze afkomst onder ogen te zien. Mens en maatschappij zijn niet los te koppelen van de natuur rondom en in ons.

Halverwege de 19de eeuw legden Alfred Wallace en Charles Darwin de basis voor de evolutietheorie, een natuurwetenschappelijke verklaring voor het ontstaan van soorten, inclusief de mens. Deze theorie, gecombineerd met de wetten van Mendel en de moleculaire biologie, is binnen de wetenschappelijke wereld algemeen aanvaard: mensen zijn dieren, behept met de primaire drang om de soort in stand te houden door zich aan te passen aan de omstandigheden, door zich voort te planten en gevaar te pareren, door zich achter een leider te scharen voor een veilig en voedselrijk territorium en waar nodig dit territorium te bevechten.

Dat de mens een diersoort is

## De kracht van deze instincten wordt volledig onderschat

wordt, behalve in (dogmatisch) religieuze kringen, algemeen erkend. De consequenties daarvan worden zelden naar de huidige maatschappij doorgetrokken omdat de mens zich over het algemeen binnen zijn denken boven het dier stelt. Voor een goed begrip van de dynamiek binnen een samenleving is het echter noodzakelijk om af te dalen naar de kern van het bestaan, en niet weg te kijken van de invloed van genetisch vastgelegde overlevingsstrategieën op menselijk gedrag en interactie.

Een woord kan een eigen leven gaan leiden. Discriminatie, in de letterlijke betekenis 'het maken van onderscheid', was en is een strategie die diep geworteld ligt in de menselijke aard, een instinctief wantrouwen voor al wat afwijkt. Om te overleven, bleek het noodzakelijk om op je hoede te zijn voor vreemden, zeker wanneer ze in groten getale het eigen territorium betreden. Dit kan levensbedreigend zijn, of als zodanig worden ervaren.

Angst voor het onbekende komt altijd en overal weer bovendrijven, ook in het huidige Nederland, waar in kort tijdbestek grote groepen bui-

tenlanders, afkomstig uit ruim 200 landen, Nederland zijn komen meebewonen. Een groeiend aantal Nederlanders, ook onder degenen die zich aanvankelijk tolerant en gastvrij opstelden, voelt zich ongemakkelijk bij deze constante instroom, waarmee ook conflicterende culturele verschillen het dagelijkse leven binnenkomen.

Het blijkt voor een aantal nieuwkomers lastig te accepteren dat hun oorspronkelijke etnische of religieuze gedragsregels in hiërarchie onder de Nederlandse wet staan. Wanneer er wordt getornd aan de verworven rechten en vrijheden van het gastland, wanneer de grenzen van het absorptievermogen worden overschreden, doet het intuïtieve gevoel van gevaar van zich spreken en voelen mensen zich in eigen land tekort gedaan (eigen volk eerst) en niet meer veilig. Wanneer de afgegeven signalen onjuist worden geïnterpreteerd, schaarde de morrende menigte zich achter een leider die hun angst en woede aanvoelt en hierop inspeelt.

De kracht van deze instincten, waarbij angst als een van de sterkste geldt, wordt volledig onderschat, terwijl ze als een waakhond voortdurend op de loer liggen.

In de loop der tijden, onder invloed van voortschrijdende verstandelijke vermogens en moraliteit, werd duidelijk dat er alternatieven bestonden voor ongeremd instinctief gedrag. Beheersing bleek lucratiever. Corrigerende mechanismes

traden in werking en overlevingsstrategieën werden, al of niet bewust, aangepast. Het strikte tribale wij-zij denken werd door de geïntensiverende wereldwijde contacten overstegen; de gelijkwaardigheid van mensen geproclameerd; vrouwen niet meer uitsluitend als 'wijfjes' gezien; zelfbeheersing, empathie en geestkracht meer gerespecteerd dan door testosteron aangedreven machtsvertoon en agressie. Dit alles, tot op zekere hoogte, in grote lijnen en met name in de 'Westerse' wereld.

Als de nood aan de man komt, blijken verstandelijke en morele verworvenheden (tijdelijk) tekort te schieten. Angst gaat alles te boven.

In intellectueel en moreel opzicht is inmiddels voldoende potentie aanwezig om de huidige problematiek te hanteren, mits een integere overheid in staat is om (wan)gedrag juist te interpreteren en, met inachtneming van onze kostbare democratische rechten en plichten, het gevoel van veiligheid en vertrouwen terug te brengen. Begrijpen is zoveel menswaardiger en doeltreffender dan bestrijden.

Maria Quist uit Dwingeloo is cultureel antropoloog, was langdurig werkzaam bij diverse natuur(beschermings)organisaties, publicist en auteur van onder andere *Het Mensdier*.